

Izhaja

vsak petek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu „Mira“ v Celovcu, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 10. do 11. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

MIR

Velja:

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Za in serate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste za vsakokrat.

Glasiilo koroških Slovencev

Leto XXVII.

V Celovcu, 4. julija 1908.

Štev. 27.

XVII. letni občni zbor

katol., političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem,

se vrši nepreklicno

v četrtek, dne 9. julija 1908

točno ob dveh popoldne v dvorani

„Rokodelskega doma“ v Celovcu.

Spored:

1. Poročilo odbora.
2. Volitev odbora.
3. Slučajnosti.

K najobilnejši udeležbi vabi

Odbor.

Grafenauer o naših šolah.

O naših prežalostnih šolskih razmerah je govoril poslanec g. Grafenauer ob splošnem začetku in pritrjevanju zbornice 22. m. m. po steno-grafičnem zapisniku med drugim, kar smo omenili že v zadnji številki, sledeče:

Ljudska šola.

Visoka zbornica! Danes govorim v imenu naroda, ki ga hoče na smrt obsoditi ona naprava, ki se imenuje in je tudi življenje ljudstva. To je šola; narod so koroški Slovenci. O potrebi in velikem pomenu šole dandanes sploh ne govorimo več; oboje je znano.

Sistem ljudskih šol v slovenskem delu Koroške me sili in mi nalaga dolžnost, da govorim o tem vladni in visoki zbornici. Vlada je sicer nekaka tovarna za obljube, ni pa stroj dejanj; zakaj sicer bi bila rešila že leta 1884. 40 od slovenskih občin zaradi šolstva vloženih pritožb, kar je sicer vsak naučni minister obljubil storiti, pa noben njegov naslednik tembolj gotovo ni iz-

polnil. Morda se bo ekscelenca Marchet za to odločil, da pošlje te pritožbe kot starinske znamenitosti na jubilejno razstavo v Prago.

Te pritožbe bi bile gotovo vreden predmet delovanja avstrijske naučne uprave. (Medklici.)

Sod smodnika.

Gospoda! Koroški Slovenci smo bili sicer ubogljiv, potrpežljiv narod, narod, ki se nobenemu zapostavljanju ni postavil po robu, in le naši jagnjetovi potrpežljivosti se mora pripisovati „zgodovinski“ mir v deželi, kakor ga imenuje nemškonalna stranka; toda brezcutna masa tudi nismo, in vlada naj se ne predrzne, poskušati na nas svoj „tempo movendo“, svojo naglico; zakaj vlada je v svoji zaslepljenosti v zvezi z nemškonalno stranko v koroški deželi, katera je bila svoj čas biser v habsburški kroni, napravila avstrijski sod za smodnik. Kdor ne pozna Dunaja, ne bo verjel, da so na Dunaju „Benetke“, in komur Koroška v pravem oziru ni znana, ne bo mogel razumeti, da se nahaja v Avstriji Turčija. To državo v državi je napravila vlada v zvezi z nemškonarodno stranko v teku 40 let večinoma s šolskim sistemom.

Ponemčevalnice — ne šole.

V slovenskem delu Koroške pravzaprav nimamo šolskega sistema v pravem pomenu besede (čujte!), zato pa imamo v naših takozvanih utrakvističnih šolah jako neroden, neumen načrt za ponemčevanje; zakaj nemškonarodna strahovlada, združena z navidezno naklonjenostjo vlade in navidezno zakonitostjo, to, moja gospoda, je tisto strašilo, ki ga imenujejo na Koroškem sistem utrakvističnih šol.

Ker štejejo Slovenci na Koroškem tretjino koroškega prebivalstva, bi sodil vsak pravičen človek čisto naravno, da na učiteljišču v taki deželi mora imeti tudi drugi deželni jezik svojo postavno pravico. Zmotil bi se, gospodje! Na učiteljišču v Celovcu slovenski jezik niti za slovenske učiteljiščičke ni sprejet kot obvezen učni jezik. (Medklici.)

Na Kranjskem štejejo Nemci komaj 5 odstotkov prebivalstva, pa ni teh 5 odstotkov pre-

bivalstva preskrbljeno samo z ljudskimi šolami, ampak celo s srednjimi šolami prenasičeno in ne pride niti vladi niti deželnemu šolskemu svetu na misel, da bi napravili na ljubljanskem učiteljišču nemščino kot prost predmet.

Kdor že samo iz tega dejstva ne spozna, da hoče vlada ponemčiti vse manjše narode v Avstriji, ta je slep, v političnem življenju bolan mož.

Ta naredba na celovškem učiteljišču je seveda najboljšo sredstvo, da oropa slovensko prebivalstvo na Koroškem tistih činiteljev, ki so v vzgojevalnem pomenu besede pravzaprav ljudska šola, namreč slovensčine zmožnih učiteljev. Zakaj če se slovensčina na učiteljišču v Celovcu ne poučuje v tej meri, kakor bi bilo potrebno, potem je čisto jasno, da ne moremo imeti slovenskih učiteljev, vsaj ne toliko, kolikor bi jih smeli po pravici zahtevati. Vse to se vrši pred očmi vlade in z njenim sporazumljenjem, ker smatra uničenje slovenskega naroda tudi za „vladno potreščino“ in se zdi, da soglašajo s spoštovanjem in izvrševanjem zakonov, na katere so prisegli vladni organi.

Koroški valpet.

Visoka zbornica! Vsakemu človeku čut pravice ni enako razvit; vladni organi na Koroškem in morda tudi na Dunaju so ga na pr. že popolnoma izgubili —, toda gorje slovenskemu učitelju na Koroškem, če je dovolj pogumen, da se prišteva k zarotnikom na Rüttli, po njem je. Koroški valpet ga pouči z besedami: „Moje povelje je tvoja volja, moja volja tvoja pravica.“ (Posl. dr. Benkovič: Kdo je koroški valpet? Gospod Palla?) Da, gospod Palla! Koroški Slovenci zahtevamo od vlade le to, k čemur bi nas morala pravzaprav vlada prisiliti. Sili nas pa k temu, česar nočemo. Mi zahtevamo prostost in izobrazbo, vlada pa hoče hlapčevstvo in zatiranje. (Pitrjevanje.)

Da je sedanji ljudskošolski sistem za to kakor ustvarjen, vam hočem natančneje razložiti in pojasniti.

Kakšne so naše šole?

Po izkazu koroškega deželnega šolskega sveta o stanju ljudskih šol za l. 1904/5 je na

Podlistek.

Coprnicca.

(Črtica. Napisal Danimir.)

Po celem Podgorju je že bilo znano: Coprnica je prišla in se naselila v Polančevi bajti. Vse je bilo pokonci. Stare ženske so postajale ob vogalih in si šepetale tihe, skrivnostne besede, prav kakor bi se bale, da jih kdo usliši in zve za njihove tajne naklepe ter jih obdolži celo, da so v zvezi s čarovnico, dekleta so se šalila in nagajala drugo drugemu, češ, gotovo je že bilo tam v bajti in si pustilo prerokovati od ciganke. Vaški paglavci pa so se boječe ozirali, ali ne pride od nekdaj nenadoma in skrito in jih začara v ostudne žabe, v strupene kače, ali mogoče celo v . . .

Te besede si niso upali izgovoriti.

In res! Čudne stvari so se namreč pripovedovale otrokom, zlasti, kadar so bili nagajivi in niso hoteli ubogati. In prav radi tega so se coprnice tako bali, že ob samem imenu so vzdrteli, misleč, da vse sliši, kadar kdo izpregovori njeno ime in se pojavi lahko vsak hip ter jih kaznuje. Zato pa so bili otroci v tem času, ko je bila coprnica v Podgorju, povsodi tako pridni in ubogljivi, da so imeli stariši kar veselje z njimi. In če se je le tupatam kateri izpozabil, ga je bilo treba samo opomniti na coprnico v Polančevi bajti, pa je postal iz njega hipoma zopet priden in nedolžen angelček.

In Podgorjanci so pogostoma zahajali tja v bajto. Skoraj vsakemu je ležalo nekaj na srcu, čemur naj bi coprnica odpomogla. Je prišel seljak in je potožil, da mu že dalje časa boleha vol, orati bi moral, pa mora čakati polje in vse ostalo delo. Naprosil bi soseda, pa ima itak sam opravka več kot potreba. In coprnica je prinesla suhga zelišča, napravila nad njim par čudežnih znamenj ter ob enem izpregovorila nekaj tajnih nerazumljivih besed in veselo in s prikritim nasmehom stisnila svetlo „evancgarco“ ali pa svinjsko pleče, kar pač je ravno kdo mogel dati.

In pomagalo je včasih slučajno. Seljak pa je takoj raznesel vest po vsi vasi, češ, kako je coprnica pametna, mogoče se bolj razume na živinske bolezni kakor sam živinski zdravnik, ki se je mudil pred enim letom v Podgorju. Pri ljudeh je vsled tega rastlo zaupanje v tajno moč, ki jo je imela coprnica v Polančevi bajti in prihajali so znanprej še češče.

Tudi stara Borovnica je prišla tožit, da ji je odnesla lisica to v igred že pet najlepših kur. Dobro ima zavarovane, pa ta zvitorepka jih iztakne povsod. Ali bi ji morebiti ne mogla nasvetovati kakšno izdatno sredstvo proti temu? Seveda Borovnica ni vedela, da so se bili že pred enim mesecem nastanili cigani v Koprivnikovem lesu in so bili oni tiste zvitorepke, ki so ji odnašale kure. Coprnica pa ji je nasvetovala čudno sredstvo, ki edino bi moglo še kaj pomagati.

„Ali imate še petelina pri hiši?“ je vprašala.

„Da, tega nam še hvala Bogu ni odnesla. Zelo lep je in škoda bi ga bilo najbolj,“ je odvrnila Borovnica.

Ciganki so se zasvetile črne oči v tajni radosti.

„Veste kaj“, je nadaljevala nato, „ako hočete, da vam bo lisica znanprej pustila vašo kurjad pri miru, morate zaklati še petelina!“

„Kaj, petelina naj zakoljem!“ se je zavzela Borovnica.

„Da, da, edino to še more kaj pomagati, vse druge poskušnje bi bile zastoj. In sicer napravite tako-le: Petelinu odsekajte glavo, izrežite mu drob in mlin, drugo pa prinesite meni. Vse to pa se mora zgoditi zgodaj zjutraj, še prej nego bo petelin prvokrat zapel. Glavo takoj obesite nad kurjakom, drob z mlinom pa pokopljite tam, kjer je petelin dan poprej poslednjokrat zapel. Ali ste vse razumeli?“

Borovnica izpočetka ni odgovorila ničesar, preveč škoda se ji je zdela petelina.

„Nikakor vas ne silim k temu, toda edino od vas je odvisno, ako hočete, da se vam ohranijo še ostale kure!“

„Poskusiti hočem“, je po daljšem presledku dejala Borovnica, „saj imamo še mlajšega petelina doma. Če le kaj pomaga, pa je dobro.“

Cigankine oči pa so iznova zažarele ognjevito in bliskoma. Veselila se je pač že znanprej na tolstelega petelina, ki ga ji prinese jutri zjutraj Borovnica.

Vse, kakor ji je naročila coprnica, vse natančno je izpolnila Borovnica, toda skrivnosti ni razodela nikomur drugemu. Ustala je ob dveh zjutraj; po celem Podgorju je bilo še mirno, nikjer se še niso oglašali petelinčki. — Drugi dan pa so Borovnikovi posli zmajevali z glavami, ugle-

Koroškem 84 utrakvističnih in 3, reci in piši tri slovenske šole.

Kaj je na Koroškem slovenska šola? O tem so morda napačna mnenja in menim, da sem v to opravičen in da je moja dolžnost, da v tem oziru potrebno pojasnim.

Slovenska šola na Koroškem je učni in vzgojevalni zavod na podlagi maternega jezika učencev, v katerem pa se potrebno ozira na nemščino kot na učni predmet. Take šole hočemo in takih šol nam vlada ne da, ker bi potem ne mogla koroških Slovencev uspešno ponemčevati.

Kaj je potem utrakvistična šola?

Utrakvistična šola na Koroškem je učni zavod za slovenske otroke z nemškim učnim jezikom, v katerem se kakor hitro mogoče opusti slovenski materni jezik učencev, ki je le pripomoček „za silo“, zakaj materni jezik učencev trpe na utrakvističnih šolah le kot pripomoček za silo. Nikdar pa se ni uvedel kot obvezni učni predmet, še manj pa kot učni jezik.

Skratka, taka šola po eni strani niti ni pаметen zavod za ponemčevanje, temveč za poneumnjevanje slovenske mladine (prav res!), po drugi strani pa je draga naprava, narejena na stroške kmetijskega prebivalstva — ker so koroški Slovenci v celoti kmetje, se že smem tako izraziti — v kateri pa rastejo „buče“. (Veselost.)

V vseh teh šolah se razen krščanskega nauka noben učni predmet ne poučuje v slovenščini in odtod, moja gospoda, slepo sovraštvu oblasti in nemškonacionalnega učiteljstva do katoliške duhovščine v slovenskem delu Koroške, (čujte, čujte!), ker se ta ne uklanja strahovladi in zakletemu počenjanju šolskih oblasti in njihovih prepokornih hlapcev.

Da bi na videz branil pravico, je izdal deželni šolski svet dne 9. listopada 1891, št. 3171, odlok, po katerem se naj poučuje slovenščina na utrakvističnih šolah namesto risanja in telovadbe, torej po tri ure na teden. (Poslanec Kadlčák: In to naj se imenujejo ljudske šole!) To se imenujejo ljudske šole po koroško-naprednih pojmi!

Da pa bi ogoljufali Slovence še za to pravico v njihovi domovini, so si znali pomagati. Nastavili so pouk v slovenščini še le po določenih učnih urah, in dovolili starišem, da smejo otroke tega pouka oprostiti in dali s tem krivici zakonito lice. (Posl. Kadlčák: O tem Marchet nič ne ve!) Bo že vedel.

Da mora biti tak pouk že itak utrujenih učencev vedno brezuspešen, po zimi pa v oddaljenih šolskih okoliših — in takih šolskih okolišev imamo na Koroškem mnogo — in zaradi kratkega dneva sploh nemogoč, je jasno vsakomur, ki ni zrel za norišnico. Le koroški deželni šolski svet s svojo hinavsko naklonjenostjo Slovincem tega noče uvideti in pusti čisto mirno pod svojim varstvom še nadalje te razmere.

Ker pa na Koroškem še poleg tega zelo primanjkuje poslov in si morejo gospodje nemški nacionalci in uradno utrakvistični učitelji, če uspešno agitirajo, v prikritem zmislu imenovanega odloka z dne 9. listopada 1891 prav lahko pridobiti kak milosten dar iz sredstev dežele, šulferajna ali sūdmarke, včasih pa tudi kako višjo

službo kot nadučitelji, okrajni šolski nadzorniki, „direktorji“ itd., je več kot umljivo in naravno, da se otroci oproščajo pouka v slovenščini. Prošnje pa, da bi se ta pouk preložil v normalni poučni čas, deželna šolska oblast kratkomalo odbija.

Besna židinja.

Nemškonacionalno časopisje, katero zalagajo nemškonacionalni učitelji in dnevni pisarji, pa prevzame nalogo objavljanja in oskrbuje ta posel kakor besna židinja, s tem, da postavlja resnico na glavo ter oznanja javnosti z navajenim klepetanjem: „Glejte, Slovenci sami nočejo pouka v svojem jeziku.“ Kdor ta pouk zahteva, tega razkriče kot hujskača („Sprachenhetzer“), nazadnjaka, mračnjaka, panslavista, poneumljevalca ljudstva, skratka, s takim na vislice. (Veselost.)

Sadovi koroških šol.

Enaka bodo v tem oziru tudi uradna poročila, ker roka roko umiva. Skoro že štirideset let imamo na Koroškem ta zmeden zistem. In sadovi tega so? Gospodje! Sadovi tega šolskega zistema se pojavljajo v duševnem, gospodarskem in moralnem propadanju ljudstva.

To žalostno dejstvo je poleg šolskega zistema sploh povzročilo tudi šolsko berilo, ker ne odgovarja potrebam kmetijskega prebivalstva. Sadovi šolskega zistema na Koroškem pa se ne kažejo samo na ljudstvu, ampak tudi na onem delu slovenskega učiteljstva, ki je vzgojen v nemškonacionalnem zmislu in duhu.

Te sadove hočem na kratko označiti z besedami deželnega šolskega nadzornika Palla, ki jih je izgovoril koncem junija 1907 pri maturi. (Posl. Kadlčák: Kakšen rojak je ta?) Slezijec je. Palla je rekel: „Vsi ponemčeni bindišarji — učitelji namreč — niso nič vredni!“ (Čujte, čujte! — Medklici.) Tako govori inteligenten, izobražen človek na Koroškem, ki bi moral razširjati omiko v deželi, pa nas imenuje „bindišarje“. (Medklici.) To je isto, kakor če bi imenovali Nemce z veliko slastjo „švabe“. (Posl. Ed. pl. Stransky: Ti zategadelj niso razžaljeni, „švab“ ni žalitev! Le imenujte nas tako, to nam prav nič ne stori! — Posl. dr. Benkovič: Vi vendar dobro veste, kaj to pomeni! Že večkrat so bili zaraditega ljudje obsojeni! Posl. Fon: Da, zaradi tega izraza so bili ljudje obsojeni!)

Podpredsednik dr. vitez pl. Starzynski: Prosim, ne motite govornika!

Palla povedal resnico.

Poslanec Grafenauer (nadaljuje): Koroški Slovenci smo malokdaj tako srečni, da bi slišali iz ust tega gospoda resnico; to pot pa se mu je posvetilo, ko je povedal to resnico. Ta resnica pa ne velja samo za tiste učitelje, ki jih je menil, ampak tudi za njega samega; zakaj on je tudi ponemčen Slovan. (Prav res!)

S temi besedami pa je Palla posredno osvetlil čisto prav tudi šolski sistem na Koroškem, povedal čisto kakor zasluži, kakšno in koliko da je vredno Gobanc-Pallove delo; zakaj sedanji šolski sistem na Koroškem je delo teh dveh „ponemčenih bindišarjev.“ (Poslanec dr. Žitnik: Go-

banec in Palla?) Da, Gobanec je začel in Palla menda hoče dogotoviti.

Strojna in Vogrče.

Sedaj pa, gospodje, hočem končati s pogovorom o zadnjih dveh činih koroškega deželnega sveta. Tičeta se šolskih občin Strojna in Vogrče.

Šolska občina Strojna je sklenila zgraditi šolsko poslopje, hkrati pa je čisto postavno opravljeno zahtevala, da bodi na tej šoli slovenščina učni jezik in nemščina obvezni učni predmet. Pri komisioniranju in tako dolgo, da ni bila zgradba šole dovršena, sta okrajni kakor tudi deželni šolski svet to zahtevo sprejela. Slednji je poslal tudi, ko je bila stavba dokončana, slovenščine popolnoma zmožnega učitelja v to občino in mu ukazala, da začne s poukom na tej šoli. Še pred učiteljevim prihodom je prosil krajni šolski svet višjo šolsko oblast, naj mu naznani za pouk na podlagi slovenskega učnega jezika določene učne knjige, prejel pa je po opetovani zahtevi od deželnega šolskega sveta lakoničen (kratek) odgovor: „Za šolo na Strojni se naj naroče iste učne knjige, kakor jih rabijo na utrakvističnih šolah v okolici.“ Na utrakvističnih šolah pa nobena slovenska čitanka ni v rabi. To sem omenil že v govoru 19. grudnia 1907.

Gospoda moja! Tako postopanje šolskih oblasti je navadna „foparija“ šolske občine, uradna predrznost in zasmehovanje § 6 državnega šolskega zakona.

V popolnoma slovenski šolski občini Vogrče je dvorazredna utrakvistična ljudska šola. Podarjal sem že, da se na teh šolah noben učni predmet razen krščanskega nauka ne poučuje v maternem jeziku učencev.

Trn v očeh.

Ta pouk in še bolj tisti, ki tako poučujejo so pa šolskim oblastim na Koroškem strašen trn v očeh, ker poučujejo našo mladino v maternem jeziku, jim dajo na srce palico za življenje in jo učijo, da ne izgube Boga. Če bi pa postali naši veroučitelji, naša duhovščina namreč, moderni frakarji, bi bili pri tej priči v očeh tistih, ki iščejo Boga, zlorablajo svobodo vede in hočejo vzgojiti naše mladeniče za naskakovalce cerkve in tudi v očeh šolskih oblasti bi bili največji blagri, če že ne bogovi, na svetu.

Ker pa se mora po božje pravičnih predpisih katoliške cerkve vera poučevati v jeziku ljudstva in se tudi poučuje, je začel deželni šolski svet koroški na več utrakvističnih šolah in tudi v šoli v Vogrčah — nemški Rinkenberga — krščanski nauk izrabljati za jezikovne poskuse (klici: Ne-čuvemo!), ker je ukazal, da se mora v šoli moliti nemški in je tamošnje učiteljstvo k takemu sklepu prisilil. (Čujte, čujte!) Torej še z Bogom se ne smejo naši otroci pogovarjati v maternem jeziku. (Priznanje.) Strojna in Vogrče ležita v srcu slovenskega dela Koroške, gospoda moja!

Drugega izraza ni.

Za take šolske oblasti pravično misleč državljani nima drugega izraza nego: „Vrag jih vzemi!“ (Pritrjevanje in veselost.) S to samopašnostjo so se podale šolske oblasti na polje, ki

davši petelinovo glavo visečo nad kurjakom. Nekam čudno se jim je zdela cela stvar, zlasti ker Borovnica ni porekla k temu niti besede, dočim je tedaj, kadar ji je bila izginila v noči kakšna kura, jadikovala kot bi bila poginila celo krava.

Coprnica v Polančevi bajti pa je sleparila dalje. Tudi mlajši so prihajali k nji po svet. Njihove bolečine in težave so bile najbolj tajne, nikomur drugemu bi jih morda ne bili razodeli. Coprnici pa lahko priznajo vse, so si mislili, saj morebiti itak kmalu pojde odtod in se ne pobriga za nikogar več. Mogoče pa le pomaga.

In v tej nadeji je prišla nekega dne Pihlerjeva Lenčka v bajto. Skrivnost ji je ležala na srcu, a bala se je odkriti jo nekomu. Pa tudi v bajti si izpočetka ni upala govoriti naravnost, po ovinkih šele je skušala priti na stvar samo.

Tedaj pa jo je prehitela coprnica, rekoč:

„Vem, vem, po kaj si prišla. Z Žagarjevimi Tineta bi se zopet rada spravila, kaj?“

In zavzelo se je dekle, kako da je mogoče, da je coprnica znana že vsa njena skrivnost. Ni vedelo namreč, da je bil dan poprej Žagarjev Tine ravno v tej zadevi v bajti in ji je razložil celo stvar.

Na pustni torek je bilo, ali pravzaprav že na pepelnico zjutraj, ko sta se sprla Tine in Lenčka. Odbilo je polnoči in ljudje so zapuščali plesišče. Tudi Lenčka je hotela domov, kakor vsi dobri kristjani, takoj po dvanajsti uri. In tudi Tineta je menila spraviti domov, pa nikakor še ni hotel. Pregloboko je bil pogledal v kozarec in ni mogel verjeti, da je pust že minul. Silil jo je celo, da naj ostane še ona, češ, začelo bo

postajati šele prav veselo. A ker se le nikakor ni hotela vdati, je postajal trd in sirov in končno je dejal:

„Če ti ne ostaneš, saj je še drugih deklet dosti za ples, morda še lepših kakor si ti!“

„Že dobro, Tine, ne pogledam te več“, mu je odgovorila in odšla proti domu.

Tinetu pa je bilo žal tistega večera, začutil je, da se je pre naglil, da jo je globoko razžalil. A vendar si ni upal približati Lenčki, preveč ga je bilo sram. Toda tudi nji je bilo hudo. Vedela je pač, da Tine tega ni nameraval storiti, malo natrkan je že bil, pa mu je ušlo kar nehote. Ali vendar se ga je doslej vedno skrbno ogibala, četudi ste bili obeh srca v veliki in čisti ljubezni drugo z drugega.

Čarovnica pa je zopet vse popravila. Svetovala je Lenki, naj gre v soboto točno ob sedmih zvečer dol k studencu in se trikrat po licu umije s čisto studenčnico. Pa bo prišel odnekod Tine in se bo začudil njeni lepoti ter jo poprosil odpuščanja.

Medtem pa je bila coprnica tudi Tineta obvestila o celi zadevi, naročujoč mu, da naj se v soboto ob sedmi uri zvečer poda proti studencu, kjer se bo umivala Lenčka.

Zgodilo se je tako. Baš ko se je hotela Lenka že odpraviti nazaj proti domu, je prišel Tine. Ni se ji mogel ogniti. Odpuščanja jo je prosil, ona pa mu je bila odpuščala že davno, davno. V nedeljo jutro pa mu je cvetel za klobukom zopet rdeč nagelj iz okna Lenčkinega.

Bila je lepa poletna noč, vse tiho naokoli. Le tupatam je zalajal pes na vasi, ozval se mu

je njegov sosed tam ob koncu sela, pa je bilo zopet mirno.

In v to tiho noč poletno se je naenkrat oglasil plat zvona. Ljudje so vstajali, le po napol oblečeni so hiteli iz hiš, meneč da je ogenj v domači strehi. Pa je gorela Polenčeva bajta, ki je hvala Bogu stala izven vasi, tako da za sosedne domove ni bilo nevarnosti. Ko so prispeli prvi gasilci k bajti, je poknilo in strop se je podrl. Visoko k nebu so zletele iskre.

„Kje je coprnica, ali se je rešila?“ so povpraševali nekateri boječje, kakor bi izgubili ž njo bogvekaj.

Toda nikjer je ni bilo.

„Najbrže je zgorela. Iznenadil jo je ogenj in jo zadušil,“ so menili drugi.

In tako so ugibali sem in tja, za bajto pa se skoro nihče ni brigal, saj itak ni bilo kaj rešiti več. Vse je bilo že razpalo, nekaj let sem nihče ni več stanoval v njej.

Tačas pa je bila coprnica že onkraj hribov, raztezajočih se ob Pogorju.

Prišle so tisto noč k bajti tri temne postave z žaklji na hrbtu in gorjačami v rokah. V bajti se je zasvetilo. Coprnica je namreč prižgala svetiljko, ti trije prišleci so napolnili vreče s stvarmi, ki jih je starka nabrala pri Podgorjancih. Ko so bili pripravljani za odhod, je vrgla coprnica svetiljko v seno, ki ji je služilo kot ležišče, te tri postave in ž njimi tudi starka pa so izginile v temni noči in se skrile kmalu v gostem lesu. Prav tisto noč pa so izginili tudi cigani iz Koprivnikovega lesa, dolgo časa nadloga in strah širni okolici.

jih prav nič ne briga, ker šolska postava zahteva „npravno-versko“ vzgojo mladine, upajmo, tudi na Koroškem.

Gladstone je bil moder državnik — ali je bil klerikalec, ne vem, pa bil je pameten — ta Gladstone je izgovoril nekoč v proračunskem govoru sledeče besede: „Sicer nisem učitelj, to pa vem, če otrokom ne vcepimo dober „porcion“ vere, bo svet v kratkih letih za mnogo pametnih vragov bogatejši.“

To trdim, gospodje, tudi jaz, in sem o tem prepričan, to trdi celi kmetski stan v Avstriji in vsak človek, ki noče biti potomec opice in ni opica. Jaz sem katoličan. Kot tak poznam katoliško pravo in to pravo se glasi: „Vsakemu svoje!“

To pravo pa nam koroškim Slovencem strankarska strast in vladna zaslepljenost ne samo kratijo, ampak kratkomalo odrekajo in s tem zadnjemu prestolnemu govoru naravnost nasprotujejo. Gospodje, videli bomo, kdo bo končno zmagal, in videli bomo, visoka vlada, čigavo je maščevanje.

Prežvečena slama.

Moja gospoda! Iz mojih izvajanj ste spoznali in se prepričali, koliko so v resnici vredni ngovori in popravki od nemškonalne strani v tej visoki zbornici glede šolskih razmer na Koroškem. Polni so nacionalne strasti, v resnici pa niso ničesar drugega nego pesek v oči za parlament; nič drugega niso nego izmišljene fraze, s katerimi se naj preslepi javnost, in nič drugega niso nego že 30 let med nemškonalnimi časnikarskimi zobi prežvekana slama, v kateri dandanes niti vrbaci ne gnezdi (veselost), ker ne smrdi samo resnim politikom, ampak tudi že vrbacem in se pošilja v akordu edino le še naučni upravi za krmljenje, ki pa jo žal še uživa.

Nekaj cvetov iz šolskih vrtov.

Gospoda moja! K sklepu le še malo cvetov koroškega ljudskošolskega zistema. Prvi cvet: Nedavno je bil nadzornik v neki dvojezični šoli. Nadzornik vpraša učitelja: „Kako pa poučujete?“ Učitelj: „Natančno po predpisih.“ Nadzornik se zadere: „Kaj, predpisi! Ti so le za javnost!“ (Klici: Kdo je ta nadzornik?) Ako ga imenujem, potem me nemški nacionalci imenujejo ovaduba. (Medklici.) Druga cvetka: Nadzornik za velikovski okraj mora biti zmožen slovenščine. Od deželnega šolskega sveta za to mesto izbrani učitelj se je res odločil, da se na teden dve uri uči slovenski. Morda ima danes že v rokah imenovanje za okr. nadzornika v velikovškem okraju. Tretja cvetka: Neki nadučitelj v celovškem okraju je nedavno rekel svojemu učitelju: „Pustite otroke v slovenskem oddelku, naj delajo, kar hočejo, vi pa se učite za maturo, sicer ne odpravimo slovenskega razreda.“ (Čujte, čujte! — Poslanec dr. Benkovič: Kdo pa je pravzaprav ta? Kako pa se imenuje?) Imenujem ga na kompetentnem mestu. Nočem se prerekati z nasprotniki, kakor 19. grudna. Nekaj dokazov, ki sem jih našel, je v naučnem ministrstvu. Druge pa rad izročim, če jih hoče imeti naučni minister.

Gospodje, opisal sem vam razmere ljudskošolskega zistema v slovenskem delu Koroške. Namen vlade je jasen, in sicer: „Uničenje Slovencev na Koroškem.“ Ali se ji pa to posreči, je seveda drugo vprašanje. Končam z besedami Albrehtovega dvornega norca: „Kako hočeš v Švico priti, vidim, kako pa prideš ven, boš sam videl.“ Te besede naj so resen opomin vladi, ki tepta pravice poštenega in žilavega slovenskega naroda. (Burna pohvala in ploskanje. Govorniku mnogi poslanci čestitajo.)

Avstrijski škandal.

Škandal, kakor so se godili zadnji čas na raznih vseučiliščih, so le v Avstriji mogoči. Ali liberalne stranke žive ob tem kruhu in nimajo poguma, odločno nastopiti zoper dijake in druge ljudi, ki so vzrok teh škandalov. Tem bolj je pozdravljati dejstvo, da je gosposka zbornica skoraj enoglasno izrazila mnenje, ki mora biti naučnemu ministru, vseučiliščnim profesorjem, dijaštvu in liberalnim strankam zelo neprijetno.

Konservativni grof Franc Thun je izražal prepričanje, da se v drugih državah ne najde takih dogodkov, in mladi ljudje tam niso starejši, kakor pri nas; v drugih državah se čuti neka oblast, ki je pa pri nas menda ni, ker se avtoriteta (ugled) raznih oblasti nikakor ni branila, kakor bi bilo treba.

O Wahrundu je dejal grof Thun, da „mora verni katoličan bolešno vzdikniti, če se tako napadajo najsvetejši nauki katoliške vere, katoličani se morajo obrniti z vso odločnostjo zoper vlado, ter terjati, da ta stori svojo dolžnost. Vsaj je vlada dolžna napadov braniti versko prepričanje katoličanov“. Kaj pa bi vlada rekla, če bi

kje kak profesor državnega prava začel učiti anarhijo ali zagovarjati ubijalce kraljev? Proti takemu človeku bi se morala najti sredstva, da ne bi več učil mladino svojih pogubnih nauk; ali kaj bi se storilo, če bi profesor privatnega prava učil, da je zasebna last ukradena, da naj ljudje le kradejo, ker je tatvina opravičena! Država bi v tem slučaju brzkone rekla: „Ta človek je zelo učen, a kot profesorja ga ne moremo rabiti, ne bomo mu branili, da se sam še kaj uči, a omejili mu bomo njegovo poučevanje“... Ker vlada ni storila, kar je bila dolžna, jeli so se gibati dijaki na vseučiliščih. Liberalni časniki so se upostavili za dijaštvo, tako da bi bil mogel kdo misliti, da so liberalni dijaki neki junaki! Naša sosedna država (Pruska) pravi o takih razmerah poprej, da bo proti dijaškemu gibanju nastopila z vso postavno silo in — gibanje (upor) izostane, ker v ti državi nihče ne dvomi, da se bo branil ugled postave. Pri nas pa nihče ne verjame, da bi vlada to storila, kar obeta, in vsakdo začne dvomiti, ima-li vlada kaj resne volje ali ne?

Krivda je na strani naučnega ministra, potem pa tudi pri profesorjih in rektorjih. Nikakor ni bilo umestno, da sta se akademični senat ali rektor pogajala z dijaki, kot da bi bili enakopravni z njimi! Pogajali so se, kakor se gospodar pogaja s posli, ki mu služijo za plačo. Z dijaki, ki nočejo študirati, se pa ne govori tako, treba jih je z drugimi sredstvi spraviti v pravi tir. Vsaj hoče večina dijakov študirati, in ljudje, ki jim uk preseda, so v manjšini; kako pa pride, da se večina ne brani zoper to manjšino? Dolžnost akademičnih oblasti je, skrbeti, da bo tistim, ki se hočejo učiti, na vsak način mogoče, nadaljevati svoje študije.

Govori se o autonomiji vseučilišč (o neodvisnosti); dobro, vseučilišča naj imajo svojo oblast, a ona imajo tudi svoje dolžnosti, in vseučilišča nikakor niso kaka stvar, ki bi se ne smela kritikovati.

Mladini na univerzah je treba dati več spoštovanja do predpostavljene (do autoritete); le-ti mladi ljudje bodo stopili ven v življenje in ne bodo znali biti podvrženi nikomur; kakšni sodniki bodo ti ljudje, kakšni politični uradniki, kakšni vzgojitelji mladine? Kolika škoda, ki bo nastala? Nekateri profesorji pripravljajo na vseučilišču takorekoč upor! Neki privatni docent je govoril na javnem shodu: „Upor dijakov naj bi navdal vlado z strahom, zdaj je sklenjeno premirje, ali kmalu se bodo dijaki zopet potrebovali... V vsi Avstriji bo nastala burja, ki bo zatrla moč krščansko-socialne stranke in moč klerikalizma za vselej. To smo dosegli, rekel je ta učitelj, da se vlada ne upa zoper dijake rabiti postavna sredstva. Taki docenti niso mladini pravi zgled.“

Tako je približno govoril grof Thun; še bolj morajo naučnega ministra in njegovo stranko zdeti besede liberalnega Grabmayerja. Ta nčenjak je rekel, „da to, kar je Wahrund predaval in pisal, ni v nobeni zvezi s prosto vedo. Naj ima kdo kaj vere ali ne, vsakomur mora biti jasno, da je ta profesor zasramoval krščanske veronauke. Wahrundov spis mora razjariti vsakega kristjana, ne le katoličane. Vernik in nevernik imata pravico, zahtevati, da se njihovo prepričanje ne zasmehuje na tak način. To ni bila veda, to je politična agitacija, ki ji kazensko pravo daje gotove meje.“

Radi univerz treba je spoznati, da je v našem javnem življenju nehala vsa disciplina, in da ljudje s pretenjem in z štrajki hočejo vse doseči. Ta štrajk se ne da opravičevati, sploh pa to ni štrajk, če svobodomiselnih dijakov s silo zabranijo poučevanje. Teško je umeti napuh akademične mladeži. Pozivljajo ti ljudje zastopnike svobodomiselnih strank, rektorje in naučnega ministra pred svojo sodbo! Obsojevali so jih! To je vendar neka blaznost, ki pozabi, da štejemo zdaj leto 1908, ne pa 1848 (revolucijsko leto).

Obžalujemo tudi nestrpnost teh dijakov in njihovo sovraštvo zoper dijake drugega mišljenja. Prava svoboda daje vsakomur enake pravice, to morajo tisti dijaki na univerzah dati veljati. Točno ščuvanje in pretepanje mora enkrat nehati. Žalostno je, da naša mladina ne zna spoštovati drugega prepričanja in da preganja in sovraži tiste, ki so drugega naziranja. Akademično mladež le svarim pred tistimi, ki se ji prilizujejo in jo ščuvajo, to ni prava svoboda, ki vsako drugo mišljenje zasramuje in zatira.“

Enako kakor Grabmayer obsojeval je nastopanje liberalnih dijakov tudi bivši liberalni minister Plener. „Naša doba se ne zna več uklanjati oblastim, ne zna več strpeti drugega mišljenja, ne pozna več ozirov proti drugim. Po višji kulturi bi se morala taka nasprotstva omiliti, a pri nas se le postrujejo, in to obžalujemo. Na svetu ste dve stranki: stranka vere in stranka nevere; žalostno pa je, če pride nasprotovanje

med tema strankama do sovraštva. Obžalujemo, da je proticerkvena stranka tolikokrat napadla versko prepričanje brez vsakega ozira.

Posebno za univerze mora veljati načelo, da nasprotstva ne smejo prekoračiti nekih mej. Wahrund se je v tem pregrešil. Imeti agitatorične govore v najstrastnejši obliki, v to ni poklican profesor, ki naj dijake uči, kako se morejo povzdigniti nad nekdanje fraze surovega strankarskega ščuvanja.“

Tako ostro obsojajo liberalni voditelji ta nastop radikalnih dijakov in za njimi stoječih radikalnih strank. Žalostna je res prikazen, da nastopajo dijaki, nezrela mladost, brez da bi učitelji našli pogum, da se naj fantje poprej kaj uče, potem bo prišel čas, ko bodo poklicani, tudi kaj govoriti. Ta Wahrundov škandal in upor dijakov sta morala priti, da svet spozna, v kake roke je zašlo naše šolstvo.

Slovenci, danes dne 4. julija zvečer zanetite po gorah, pričah slovenske zgodovine, kresove v čast sv. bratoma Cirilu in Metodu! Kjerkoli prebivajo verni Slovenci, naj oznanjajo to kresovi.

Koroške novice.

Kot jubilejni dar družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je darovala „Posojilnica v Velikoven“ 100 kron kot odgovor za jubilejni dar dunajskega mesta nemškemu šulferajnu.

Organisti, pozor! V četrtek, dne 16. t. m., ob 1. uri popoldne se vrši sestanek koroških organistov v svrhu posvetovanja strokovno-podpornega društva. Vršni se v „Rokodelskem domu“ v Celovcu (Neue Weltgasse 11). Vabimo k obilni udeležbi. *Sklicatelj.*

Trdnava pri Celovcu. (Stari posli.) V nedeljo, dne 28. junija, je bil lepo počaščen hlapec Jožef Osou, ki služi že nad 20 let pri g. Val. Taušiču v Gutnivasi. C. kr. kmetijska družba je odlikovala pridnega hlapca s srebrno medaljo. G. A. Hildebrand je kot zastopnik kmetijske družbe slavljence nagovoril in ga hvalil radi njegove zvestobe in delavnosti. Domači gospodar je starega služabnika razveselil s primernimi darovi. Žal, da mlajši posli večinoma niso več taki, kot so bili stari, hite po svetu od ene hiše do druge, a doma niso nikjer, kakor so nekdanj bili hlapci in dekline domačini pri eni hiši, kateri so služili vse žive dni. Čast takim delavcem!

Št. Tomaž. (Ogenj.) V petek 26. junija zjutraj ob 6. uri je zgorela kajža pri „Brku“ v Sinčivasi. Ogenj je povzročila mačka. Sedela je pri zidu na ognjišču, kjer so ravno zajutrku kuhali. Mačka se vname in skoči v slamo in nenkrat je bilo leseno pohištvo vse v plamenu. Samo delovanju požarne brambe iz Št. Tomaža in Št. Lovrenca se je posrečilo vsaj stanovanje z opravo vred rešiti. Živina je bila tudi v pravem času izpuščena.

Od nekod. (G. Krajncu v Mohličah.) Čujemo, da ste vi, nemčurski sin slovenske matere, pri blagoslavljanju brizgalne hišice v Kamenu hujskali zoper Slovence in se jezili čez rikarsko občino, češ, da vaš „fajerber“ zadostno ne podpira. Opominjamo vas, da to opustite, sicer pokažemo mi različne vaše „lepe“ strani.

Vaši „prijatelji“.

Kamen. (Fajerber.) Ker čujem, da se nekateri moji tovariši jezijo vsled mojega dopisa v zadnji številki „Mira“, izjavljam, da je bil omenjeni dopis namenjen za „Štajerca“, in je le pomotoma prišel v „Mir“. No, pa „haj!“

Fajerberkar.

Kamen. Dodatno k zadnjemu „fajerberkarjevemu“ poročilu si usoja nekdo še staviti vprašanje, zakaj in s kako pravico je na dan blagoslavljanja gasilne hišice dal neki kmet odstraniti slovensko trobojnico iz cerkvenega stolpa ter ali bi morda ne bilo boljše, denar, ki ga je v to porabil, obrniti v svoje gospodarske potrebe?

Škocijan. (Občni zbor bralnega društva.) Po daljšem molku je priredilo naše domače „Slov. kršč.-soc. bralno društvo“ zadnjo nedeljo, dne 28. rožnika, shod in svoj letni občni zbor. Izvršila se je prireditve vse v vsem: veličastno! Udeležba je bila proti našemu pričakovanju obilna; razen številnih domačinov so došli zastopniki vseh sosednjih bratskih društev, tako iz Dobrlevasi, Velikovca, Št. Lipša in Št. Vida. Poedinci pa so prihiteli iz najrazličnejših krajev. Kmalu po določeni uri se shod otvori s prisrčnim

pozdravom ter poda beseda slavnostnemu govorniku, mladeniču Fr. Žebotu iz Št. Ilja pod Mariborom. Govornik na spreten način dokaže potrebo društvene organizacije za Slovence ter poda še obilo lepih naukov navzoči mladini. — Druga točka sporeda je prinesla letno poročilo tajnikovo in denarnično stanje, nakar se je enoglasno izvolil predlagani novi odbor. — Sledil je temu gospodarski govor, katerega je govoril mladenič Ant. Gril iz Vovber. Vseboval je veliko praktičnih nasvetov za vsakega gospodarja, ki hoče danes dobro izhajati. — V sledečih pozdravih in napitnicah so gg. Krof, Čarf, Dobrovc, Dolinar, Žebot in Vavti povzdignili razpoloženje in navdušenje zborovalcev do vrhunca. Razume se, da je tudi v teh nagovorih padla marsikaka poučna beseda. Že med posameznimi točkami, posebno pa po izčrpanemu sporedu sta nas med seboj kramljajoče zborovalce kar najizvrstneje kratkočasila dobrolski tamburaški in naš društveni pevski zbor. Na vrtu pred našimi zborovalnimi prostori pa se nam je nudila še tretja, in sicer največja zabava — naši najnovejši domači nasprotniki, obzarjeni od zelene jezice in zavisti nad našim tako lepo uspelim zbororanjem. Ker je predsednik shoda znal obdržati vzoren red in mir med zborovalci, jih tudi pijani „hajl“-klici niso niti najmanj motili ali povzročili nemira. Mi razgrajajem samim ne zamerimo, saj — ne vedo, kaj delajo! Njih duševni očka pa so stali pred drugo vaško gostilno. Zlobni jeziki trdijo, da za poštene oči malo bolj prikriti, so opazovali počenjanje svojih „zvestih“ ter z zadovoljnim smehom na ustnicah gladili svoj trebušek. Zakaj so se odtrgali njim tako priljubljeni družbi, ko se je ta podala (ali bila namenoma poslana!?) v našo bližino? No, to bodo že sami dosti dobro vedeli, — mi pa tudi... Kdaj vendar bo vsaj bolni g. župnik pouči imel mir pred temi razgrajaji? In kdaj mi, slovensko-krščanski kmetje in naši pravi prijatelji? Kultura, ki jo sejete, se pač ne strinja z vzišenim vašim stanom! — Na morebitno svidenje!

Škocijan. (Odbor) „slov. k.-s. bralnega društva za Škocijan in okolico“ se je na nedeljskem občnem zboru sestavil tako-le: Predsednik: Jaka Povoden, p. d. Jarc; podpredsednik: Peregrin Vunček; tajnik: Jan. Škof, p. d. Kuštrov; tajnika namestnik: Jan. Tribuč, p. d. Posilej; blagajnik: Jož. Povoden, p. d. Pušnik; blag. nam.: Ant. Laker, p. d. Kovač v Škocijanu. — Računska pregledovalca: Lovro Zilan, p. d. Hrovat in Miha Ražun, p. d. Erjak. — Knjižničarja: Peregrin Vunček in Juri Picej.

Žitaravas. Večje število udov našega izobraževalnega društva „Trte“ je sklenilo, da napravijo letošnje poletje skupno romanje na sv. Višarje, da se poklonijo Materi božji višarski, obenem pa da obiše tudi svojega duhovnega voditelja, vlč. g. župnika Weissa, ki pastiruje letos na tem pomenljivem mestu. Slišimo pa, da bi tudi drugi ljudje iz drugih župnij bili volje, udeležiti se takega skupnega romanja, le da bi vedeli, kdaj gremo. Zato naznanjamo tukaj, da se bo romanje vršilo dne 9. in 10. avgusta, če le ne bo prav posebnih zaprek. Določeno je za sedaj, da si priskrbimo na železnici posebne vozove. Prosimo pa, da se takoj oglasi, kdor misli iti z nami. Vsa pojasnila o tem daje društveni tajnik Josip Rutar v Malčapah, pošta Miklavc, ali pa vlč. g. Alojzij Hutter, župnik v Št. Lipšu.

Obirsko. († Juri Traun.) 27. junija zvečer ob 6. uri je zatisnil za vedno oči 74letni duhovnik, velezaslužni župnik Traun. Influenca ga je spravila v grob. Že po zimi se ga je lotila ta na videz prav nedolžna bolezen in moral je v postelj. Začasno je bolezen sicer zopet odjenjala, toda samo zato, da je pozneje s podvojeno silo nastopila in napravila pretečeno soboto konec njegovemu zaslužnemu življenju. Rajni se je porodil v Šmihelski župniji pri Pliberku 1835 in je bil leta 1860 v mašnika posvečen. Od te dobe je neprenehoma prav uspešno pastiroval na različnih krajih. Leta 1873 je dobil Obirsko župnijo in tukaj je vztrajal celih 35 let — do svoje smrti — s tako vnemo, da so ga njegovi duhovni sobratje občudovali, njegovi župljani pa ljubili in spoštovali. Kdor pozna kraj Obirsko, ve, kaj se pravi vztrajati v takem samotnem kotičku sveta! Gotovo ni bilo drugega kot dušeskrbna gorečnost, ki ga je držala in vezala na ta kraj. Saj je bil pa tudi „evangeljski dobri pastir“ njegov vzor, za katerem se je obračal, katerega je v usmiljenosti in dobroti posnemal. Presvitli knezoškof ga je zato imenoval 1. 1902 za duhovnega svetovalca. Pogreba, ki se je vršil pretečeni torek, 30. junija, se je udeležila cela župnija, veliko tujih in 9 duhovnih sobratov. Vodil je pa pogreb preč. g. Fr. Petek, komendant na Reberci, ob asistenci vseh duhovnikov. Nagrobni govor mu je govoril g. župnik iz Sel Iv. Nagel. Ljudstvo je dajalo med grobnim govorom glasno duška svoji žalosti ob izgubi svojega do-

brega pastirja, učitelja in dobrotnika. Čutili so, kaj so izgubili. Počivaj v miru, nepozabni župnik Obirski!

Gorenče. V ponedeljek, 22. m. m., smo v Št. Radegundi pokopali Gregorja Elharta, p. d. Fava, posestnika in gostirja v Srednejvasi, ki se je bil na praznik sv. Trojice na klanecu v Trušnjah ponesrečil. Doma je prišel še toliko k zavesti, da je mogel biti še spovedan in obhajan in je uravnal tudi svoje svetne zadeve, ali kmalu potem je umrl. Dva duhovnika in velika množica ljudi ga je spremljala k zadnjemu počitku. Na grobu je govoril č. g. Fr. Uraňsek, župnik iz Žvabeka, pretresljive besede, ki so pričujoče ganile do solz. Rajni sicer ni bil poseben prijatelj duhovnikov, ali v zadnji uri je vendar bil vesel, da je po duhovniku še mogel prejeti sv. zakramente. Naj bo to zapuščenim otrokom v posebno tolažbo!

Prevalje. (Občinske volitve), ki so se vršile dne 27. junija, so izpadle za nas Slovence precej neugodno. Izvoljeni so večinoma nasprotni odborniki. Glavni vzrok neuspeha je ta, da je naša občina nastavila volitve na najnesrečnejši in najneugodnejši dan, katerega si je sploh v letu mogla izbrati. Bila je namreč sobota pred dvema praznikoma. Po letu ima kmet itak največ dela na polju. Sedaj pa še taka sobota! Kmet mora pripraviti krme za živino za dva praznika. In ravno ta dan je bilo najlepše vreme. Seno se je na polju krasno sušilo. Moralo se je spraviti pod streho, ker je bilo pričakovati deža. Kdor pa pozna našega kmeta in ve, kako težko žrtvuje vsak košček časa, bo umel, da je prišlo v tretjem razredu izmed 218 volilcev navzlic zadostni agitaciji komaj 50 naših kmetov na volišče. Drugi vzrok naših neuspehov pa je ta, da so nasprotniki v zadnjih dneh razglasili po celih Prevaljah lažnivo novico, da mi namesto g. Pristova hočemo g. Žagarja imeti za župana, o čemur se niti Žagarju niti komu drugemu še sanjalo ni, saj je vendar g. Pristov celo poslovodja naše posojilnice, torej mu moramo vendarle zaupati. Na ta način so potegnili še zadnji hip cele Prevalje za seboj. Agitacija jim je bila lahka, ker so imeli volilce okoli sebe. V drugem razredu smo imeli začetkom z nasprotniki popolnoma enake kandidate-kmete. Ker pa jim je po prvih uspehih zrastel greben, so takoj dva prejšnjih odbornikov, č. g. župnika in g. Vromana, črtali in pridobili celo nekaj naših kmetov za to, katerih itak ni prišlo dosti. Namesto g. župnika pa so volili **grofovega gozdarja Gafo**, ki je komaj šele prišel v občino in si za njo pač ni stekel še nobenih zaslug. Torej tega tujca vrinejo v odbor, gosp. župnika pa, ki se že toliko let trudijo za blagor občine in v prevestnem izvrševanju svojega poklica žrtvujejo celo svoje zdravje, pa izbacnejo. Da, to so tisti uradniki in „kaufmani“, ki v trumah drvijo za luteranskim pastorjem, ko pride v občino, in ga poslušajo z ustmi in očesi, kadar je pa v cerkvi mesečna nemška pridiga, se pa zastoj oziraš po teh „zvestih“ nemških ovčicah. Ne rečem, da bi grof Thurn ne smel imeti svojega zastopnika v odboru. Ali ta spada, kakor Henckelnovi zastopniki, v prvi in ne v drugi razred. V drugega ste ga dejali iz samega kljubovanja! Ne čudimo pa se toliko, da so liberalci črtali g. župnika, čudom se čudimo, da je to storilo precej slovenskih sedaj zanesljivih kmetov, zapeljanih seveda po nasprotnikih. Vprašam te kmete, ali so vaš g. župnik, ki so znani po celi Koroški kot vzoren duhovnik, zaslužili, da jih zapostavljate za navadnim privandrancem, katerega brčkone še ne poznate? Ali je tujec res bolj vreden vašega zaupanja kakor pa vaš skrbni duhovni pastir? Ali je to značajno? Oglejmo si pa natančno naše nasprotne volilce! Kdo so? V prvi vrsti naši uradniki in trgovci. Zimmerl in vsi Filipovsky-ji. Ti ljudje povzdigujejo že ošabno svoje glave, ker so že siti denarja krščanskega slovenskega kmeta in mu sedaj nasprotujejo. Treba bo misliti na „narodno trgovino“. Poleg imenovanih pa zaslužni usnjato kolajno za svojo hrabrost v boju proti slovenskemu kmetu naš klobučar g. Jansekovič. Ne rečem, da se naša stranka ni pregrešila s tem, da je prezrla obrtnike v tretjem razredu, ali kmetje pa morajo v odboru biti zastopani v večini, ker tvorijo tudi v občini večino prebivalstva. Ali se sedaj razumemo?

Št. Jakob v Rožu. (Redka slavnost.) Sporočam vam, dragi čitatelji „Mira“, veselo vest, da nas je doletela letos na praznik sv. Rešnjega Telesa velika čast. Počastili so nas namreč s svojim obiskom nemški sāngerji ali hajlarji iz Celovca in Beljaka. Slavnost, ki se je vršila v gostilni na „Pošti“, se lahko ponaša s še precej gosto udeležbo. Zastopani so bili tudi malone vsi stanovi: šustarji in črevljarji, učitelji in krojači, direktorji in različni drugi gostje. Zbrala se je tudi vsa inteligenca Št. Jakobska, da dostojno pozdravi nemške pevce, ki so se potem samega veselja jokali nad našimi „Brüdern im bedrohten

Land“. Spored slavnosti je bil naravnost očarljiv. Evo ga vam v originalu: I. Hajlanje, II. vpitje in petje, III. zopet hajlanje, zatem prosta zabava — s plesom. — Nazadnje pa je bila, čujte in strmite — igra — ljubosumnost — ki se je pričela s par klofutami in končala že drugi dan v krokodilovih solzah. Oh ti preklicana igra ti. Obširnejše od te slavnosti pa upam, da vam bo poročal vsegavedni „Štajerc“, ker ima za take reči boljši nos, in tudi rajši stika po takih hišah. Do tačas pa zdravi. *Skrivni opazovalec.*

Sv. Višarje. Božja pot sv. Višarje letos dosti bolje uspeva in je obilnejše obiskana kakor lansko leto. V mesecu juniju t. l. je bilo 8500 obhajancev. Do 1. julija je 19 tujih duhovnikov počastilo našo romarsko cerkev. Veliko duhovnikov je že naznanilo, da nas obišejo, ko bodo imeli šolske počitnice.

Odprto pismo gospodu Šumiju.

Kakor sem že v 25. št. „Mira“ poročal, ustanovila se je tukaj posebna kmetijska družba. Predpoldan po božji službi nas je k obilni udeležbi vabil naš občinski tajnik, kateri se je — bodi to tukaj omenjeno — za ta shod ravno tako kakor za naš „fajerber“ največ zanimal. Človek bi ga res moral zato pohvaliti, če ne bi tudi tega vedel, da hoče kmeta in posla kot pravi „soci“ tudi enako plačati, tako da bi moral kmet z bratom socijem deliti celo svoje posestvo in k lepšemu na vrh še davke plačati. Popoldan pa je prišel g. Šumi iz Velikovca in je zbranim posestnikom, katerih ni bilo veliko, v poljudnih besedah razložil slovensko namen družbe in jih za ustanovitev podružnice navduševal. Posebno je poudarjal, da ima pri družbi vsak kmet brez razločka, je li klerikalec ali liberallec, enake pravice, in da mora vsak kmet napredovati. Poudarjal je, da pri družbi ni politike, da dela on le za korist kmeta in bo v tem oziru šel vsakemu na roko. Poslušali smo ga in se mu tudi zahvalili. G. Šumi nam je tudi povedal, da bodo „Landwirtsch. Mitteilungen“ tudi slovenske, kakor hitro bo c. k. ministrstvo potrebno svoto privolilo. Nato sem jaz g. Šumiju odgovoril, da je potem prav, če bo vse tako, kakor je on rekel. Vprašal sem g. Šumija, ali bi ne bilo boljše ustanoviti poseben slovenski odsek kmetijske družbe za spodnje Koroško. Odgovoril je, da tega v Celovcu nikdar ne privolijo, kar tudi verjamemo, ker itak vemo, da se gre gospodom v Celovcu le za nemško nadvlado. Vprašal sem ga, ali ne bi bilo boljše, da bi bila „kmetijska oznanila“ nemško-slovenska? Menil je, da so boljša za Nemce nemška, za Slovence pa slovenska. Zakaj? G. Šumija smo razumeli, in če bo hotel, mu to tudi javno povemo. Potem se je vršila volitev odbora. Izvoljeni so bili vsi našinci krščanski možje. Za naše „tudi liberalce“ se ni nihče oglasil, niti za našega tajnika, da bi zopet postal „šriftfirer“. Komaj pa je bilo to pri koncu, je menil g. Šumi, da že sme priložnost porabiti in nekoliko zapolitizirati, akoravno je prej rekel, da politika pri teh zborovanjih izostane. Začel se je hudovati na „Mir“, da laže, ker je poročal, da je g. Šumi pri svojem zadnjem zborovanju politiziral. Odgovoril sem mu le kratko in ob enem obljubil, da mu javno odgovorim. To se zdaj zgodi! Zato Vas vprašam, g. Šumi, ali ste članek v 8. števil. „Mira“ brali? Ali ste ga prav brali? Kje pa ste našli le eno besedo o politiki, o kateri ste imeli govoriti? Ali ni res, da ste imeli priti z g. Nagelom? Ali ni res, da ste govorili o pismeni slovenščini? Ali ni res, da Vam gotovo celo žlobodranje ni dopadlo, kar dokazujejo Vaše besede, ki ste jih h gospodu županu govorili? Ali Vas je mogoče zbolelo, da se je poročalo, da ste v pismeni slovenščini govorili? Ali mislite, da dješki gospodje na Vas že komaj čakajo, da imajo toliko časa kakor tisti, ki kot Vaša nestranskarška kmetijska stafaža po Vaših zborovanjih hodi z Vami? Ali Vas je mogoče beseda „popihali“ zbudila, ker ste tako rahločutni? G. Šumi, s tem, da ste „Mir“ omenili, ste pokazali, zakaj se Vam gre! „Mir“ je od Vas dozdej pisal tako, da se niste mogli nad njim spotikati. Treba bo — in temu naj služi ta članek — pisati o Vas in paziti na Vas, kakor zaslužite. Zakaj se ne spotikate nad pisanjem „Bauernzeitunge“, „Grazer Tagblatta“ in „Štajerca“, katere liste imate? Kako je to bilo mogoče, da je bilo poročilo o Vašem zborovanju že tretji dan nato v „Grazer Tagblattu“, in sicer prav imenitno po Vašem pristiženju, ko vendar pravite, da Vi za te liste nič ne pišete? Ali pa potrebujete mogoče tudi Vi, kakor naš g. pisac in Vaš prijatelj Brugger, če že kaj poročate ali podrezati hočete, kakšnega brivca ali c. k. uradnika? Ali ni res, da ste na Djekšah ponujali „Štajerca“, oziroma ga nekemu dali? Mislite, da smo tako naivni, da Vas ne poznamo? G.

Šumi, hvaležni smo Vam in posebno jaz za Vaša dva izreka, namreč da v Velikovcu med dvema stoloma sedite in da za svojo osebo kot Slovenec morete biti kar hočete. Ljubi g. Šumi, dvema gospodoma ne more nihče služiti. In da bi delali Vi za slovenskega kmeta in se ob enem, akoravno rojen Slovenec, šteli za Nemca, nosili nemške trake, kakor dne 28. t. m., tega sami ne verjamete. Prepričan sem, da ste se, kakor ste v nedeljo pokazali, poprijeli bolj nemškega stola. Držite se ga, da ne padete raz njega in pustite Slovence in „Mir“ pri miru. Če ste rekli, da je povsod med Slovenci par Nemcev, Vam nato odgovorim, to ni res, ali pa štejete take, kakor ste Vi in teh par „tudinemcev“ za Nemce. Ali niso Slovenci tudi med Nemci? In kakšne pravice imajo? Nobenih, k večjemu, da jih zmerjajo. Skrbite za to, da dobe Slovenci med Nemci svoje pravice, Nemci jih med Slovenci imajo že tako več kakor Slovenci sami. Povsod se potegujem za to, da dobi vsak svoje pravice. Če jih imajo tedaj Nemci, morajo jih imeti tudi Slovenci! Politika „odrezancev“, kakor imenujemo Čehi tiste narodne meje — tukaj na Koroškem bi rekel „windišdeučetritlarji“ — je za Slovence pogubna — in nečastna za poštene Nemce! Vsakemu tedaj svojo! S tem, g. Šumi, končam. Odgovorim le na podpisani članek!

Djekše, dne 29. junija 1908.

Drag. Hraba, župnik.

Poglavje za delavce.

Uredništvu „Mira“

v Celovcu.

Z ozirom na § 19 t. z. od 17. 9. 1862 člen II, prosim uljudno za sprejem sledečega popravka v prihodnji ali poprihodni številki vašega lista. Vas članek v številki 24. od 13. 6. 1908 glaseč se: **Štrajk na Bistrici — končan.** Štrajk na Bistrici je končan s popolno zmago delavstva. Tudi ravnatelj Faust se je moral ukloniti delavski edinosti. I. t. d. — je neresničen.

Res je sledeče: Po posredovanju poslanca gospoda Franc Grafenauer so bili vsi 121 delavci, kateri so stavkali — 126 delavcev se ni udeležilo stavke — 10. junija 1908 zopet najeti in sicer brez pogoja, akoravno se niti jedna tirjatev delavcev ni izpolnila.

Delavci so začeli 11. junija 1908 brezpogojno zopet delati.

Spoštovanjem

T. Faust,

ravnatelj fužine na Bistrici.

V Bistrici, 23. 6. 1908.

Pričakujemo, da g. Faust odgovori še na izjavo g. Grafenauerja od dne 22. junija 1908. G. Grafenauer izjavlja, da mu je bilo obljubljeno, da se vsled štrajka nobenega delavca ne bo odpuščalo, in da ostane vsak delavec pri svojem delu; da se je slovesno obljubilo, da mora osebo z delavci dostojno ravnati, da se bodo upoštevale opravičene zahteve delavcev.

Gosp. Grafenauerju vendar smemo verjeti na vsako besedo in te obljube se nam dozdevajo same ob sebi umevne, ker bi bilo fužinsko vodstvo najostrejšje graje vredno, če bi „opravičenih zahtev“ ne uvaževalo in bi delavce poljubno dajalo k delu, ki ga mora strokovni delavec smatrati kot kazni. Vsa stvar nam ni dosti jasna; upati je, da bo g. Faust sam s časom uvidel, da za podjetje ni dobro, delavstvo dražiti do skrajnega ter je tirati v socialno demokracijo. G. Grafenauer in drugi kršč.-soc. voditelji so posredovali v interesu pametnega, mirnega sporazumljenja, želeli bi bilo, da je g. Faust mirnim predlogom pristopen.

Gospodarske stvari.

Uspehi pri živinoreji.

Nekaj let sem se je začela živinoreja v Avstriji lepo razvijati. Snujejo se živinorejska društva, skrbi se za plemensko živino, skrbi se za pridelovanje krme. Uspeh tega prizadevanja se kaže v živinskem prometu z Ogrsko. Od leta do leta kupuje Avstrija manj živine iz Ogrske, četudi se tu število prebivalstva hitro množi.

Uvedlo se je v Avstrijo iz Ogrske

leta	1901	279.000	glav živine,
1902	307.000	„	„
1903	328.000	„	„
1904	378.400	„	„
1905	333.000	„	„
1906	370.000	„	„
1907	241.000	„	„

Uvoz se je od l. 1904 do 1907 znižal za 137.000 glav.

L. 1904 bila je vsa kupljena živina vredna 136 milijonov kron, l. 1907 le 98 milijonov kron. Enako se je znižal uvoz svinj.

Kupilo se jih je leta	1901	609.000,
„	1902	601.000,
„	1903	413.000,
„	1904	370.000,
„	1905	408.000,
„	1906	427.000,
„	1907	390.000,

Torej tudi tu je uvoz znižal za celo tretjino. Avstrija tudi nekaj živine izvažala, in sicer najbolj planinske živali.

Prodalo se je živine iz Avstrije na Ogrsko

leta	1901	7000	glav,
1902	8000	„	„
1903	15.000	„	„
1904	12.000	„	„
1906	17.000	„	„
1907	32.000	„	„

Pametno gospodarstvo torej lahko popolnoma oskrbi z mesom avstrijsko prebivalstvo, če se ljudstvo nauči, prav porabiti svoja zemljišča.

Kmečki dolgovi.

Huda rana v kmečkem gospodarstvu so preveliki dolgovi, to so dolgovi, katerih obresti presegajo donesek zemljišča. Prijatelji kmečkega stanu se s tem vprašanjem že dolgo bavijo, a do sedaj še ni bilo mogoče, priti do povoljnih uspehov. V gosposki zbornici je zdaj to vprašanje po poslancu dr. Grabmajerju prišlo zopet v razgovor in volilo se je devet članov v poseben odsek, ki se bo pečal s to stvarjo. Dr. Grabmajer je zbornico opominjal, da je avstrijski kmetijski svet (Landwirtschaftsrat) že l. 1903, in da so shod nemških juristov in kmetijski odsek državnega zbora l. 1905 in osmi mednarodni agrarni kongres prišli enoglasno do sklepa, da je za kmete edino le tisto posojilo primerno, ki se mu ne odpove in ki se odplačuje v obrokih. Cesar je v prestolnem nagovoru l. 1907 obetal, da bo vlada uredila kmetijski osebni in realni kredit, in sedanjemu poljedelski ministru je v proračunskem odseku naglašal, da se mora ta stvar proučevati še naprej.

Grabmajer je zbornico tudi opozarjal, da je samo od sedanjega ministrstva upati v tem oziru odločnega nastopanja, ker je to ministrstvo vse-skozi agrarno. Ministrski predsednik je agrarni veščak, on je mnoga leta vodil delovanje poljedelskega ministrstva, ministri rojaki so agrarci, naučni minister je že leta 1879 o kmetijskem kreditu objavil izvrsten spis. Justični minister je l. 1908 objavil mojstrsko spisano študijo o razdolženju posestev in trgovski minister ima v agrarnih krogih največji ugled. Če torej to ministrstvo v zadevi kmečkega razdolženja ne pride do povoljnega uspeha, potem se naj to vprašanje pusti popolnoma strani. Upati je pa, da pride čas, ko obmolkne prazni ropot prevzetnih profesorjev in dijakov na univerzah, upati je, da pocepajo polagoma liberalni in socialnodemokratski sršeni, in da se polagoma pride do resnega dela in do resnih uspehov v prid delujočemu krščanskemu ljudstvu.

Društveno gibanje.

Medgorje. (Podružnica sv. Cirila in Metoda za Medgorje in okolico) priredi dne 12. julija t. l., ob 3. uri popoldne, na župniškem vrtu izvanredno zborovanje. Spored: 1. Hej Slovani. 2. Otok bleški. Pojo cerkveni pevci iz Št. Petra pri Grabstanju in Medgorij. 3. „Lurška pastirica“. Igra v petih dejanjih. Uprizori Marijina družba v Medgorjah. Vmes pesmi: Veselo pesem jezik poj! Lurška; Zvonovi zvonijo; Ti o Marija! O Marija naša ljuba Mati! Vse prepeva se raduje! 4. Govor. 5. Kje so moje rožice? Pesem. 6. „Krčmar pri zvitem rogu“. Burka v enem dejanju. Igrajo fantje iz Medgorij in Št. Petra. 7. Volitev odbora skupščinarjev. 8. Angelsko češčenje. 9. Kje dom je moj. 10. Lahko noč. Pesmi. Z vstopnino (20—40 vin.) se pokrijejo stroški za obleko. Čisti donesek dobi slov. šola v Št. Jakobu. K obilni udeležbi vabi

odbor.

V Vogrčah priredi tamošnje „Slov. kat. izobraževalno društvo“ svoj mesečni shod v nedeljo dne 5. julija, ob 3. uri popoldne, v Hamrovi gostilni. Malo bo resno, malo pa „špaso“. Tedaj, udje in ljubi prijatelji, pridite!

Odbor.

Črna. Veselica, napovedana na dan 5. julija, se ne more vršiti zavoljo nepričakovanih zaprek, in se za nekaj časa preloži.

Politične vesti.

Poslanec Pišek za izobraževalne zavode na Koroškem.

Štajerski poslanec Pišek je govoril 19. m. m. v zbornični seji o propadu in pomoči kmečkemu stanu in je rekel med drugim:

„Govoriti hočem še o svoji ožji domovini. Spodnještajerski in koroški Slovenci nismo mogli kulturno v nikakem oziru napredovati. Manjkajo namreč poljedelske in druge šole. Noben pameten in pravičen človek ne more ugovarjati, da kulturni razvoj, napredek in blagostanje ni mogoče brez zadostne izobrazbe, ki se nam mora samobesebi umevno uspešno dati le v maternem jeziku. Z nobenim avstrijskim narodom se dozdej ni postopalo tako mačehovsko, kakor s spodnještajerskimi in koroškimi Slovenci. Vlada nas upošteva, da je bil Slovenec vedno zvest državljani, ki se je vedno izkazal, da je neustrašeno branil domovino in da zasluži zato enakopravnost ne le po paragrafih na papirju, marveč tudi v dejanju. Predvsem skrbi vlada za to, da dobimo na Spodnjem Štajerskem in Koroškem poljedelske in obrtne šole.“

Književnost in umetnost.

Pomladi je izšla v ugledni zbirki cerkvenopravnih spisov, ki jo izdaje sloveči učenjak, vseučilišni profesor dr. Ulrik Stutz v Bonnu na Nemškem, v založništvu knjigarja Ferd. Enke v Stuttgartu knjiga pod naslovom: „Joseph II. und die äußere Kirchenverfassung Innerösterreichs (Bistums-, Pfarr- und Kloster-Regulierung). Ein Beitrag zur Geschichte des österreichischen Staatskirchenrechtes. Von Dr. jur. J. R. Kušej, Gerichtsadjunkt in Graz. Mit 3 Karten.“ XVIII in 358 strani, 8°.

Dasi so naznanili knjigo skoraj vsi slovenski in mnogo nemških časnikov, mislimo, da ne bode odveč, če se tudi v našem „Miru“ izpregovori o tem lepem znanstvenem proizvodu nekaj besedi. Saj je spadal tudi starodavni Korotan v srednjeveško skupino Habsburžanov, ki se je imenovala Notranja Avstrija (Innerösterreich), katera skupina še do dandanašnjega dneva ni čisto izginila, kajti njene ostanke nahajamo še v marsikaterih sledovih javne uprave. Tako imamo na Koroškem in Štajerskem štipendije, ki so pristopne samo dijakom, rojenim v Notranji Avstriji. Oddelno poveljništvo Graško raztega svojo vojaško oblast čez vojvodino Štajersko, Koroško in Kranjsko, t. j. čez nekdanjo Notranjo Avstrijo; isto tako obsega nadsodništvo v Gradcu imenovane tri kronovine v en delokrog.

Razen tega pa se veselimo knjige tem bolj, ker jo je spisal koroški rojak, naše gore list, ki se je posvetil cerkvenopravnim študijam, in z njo sijajno dokazal, da se je mnogo učil in svojo težko nalogo tudi častno rešil.

Namen teh vrstic ni in ne more biti, podati bralcem „Mirovim“ znanstveno kritiko, to bodo, in so deloma že storili, nemški učenjaki. Samo opozarjati hočemo slovensko inteligenco, posebno duhovščino, da seže po knjigi, ker je, rekel bi, pisana nalašč za njo. Zanima knjiga poleg dovršene pisave s svojo vsebino, ki se bavi z enim najvažnejšim vprašanjem cerkvene zgodovine v deželah Notranje Avstrije.

Knjiga je razdeljena v dva dela. V prvem razpravlja pisatelj uravnavanje notranje-avstrijskih škofij, v drugem pa posameznih fará in samostanov. Gotovo je g. pisatelj fare in samostane spojil v en del, ker sta oba predmeta v tesni zvezi med seboj. Kajti redovniki, ki so morali zapustiti razpuščene samostane, so postali večinom župniki na novo ustanovljenih župnijah, ali pa so dobili druge službe, kakor naš koroški Gutsman, ki je kot „missionarius vagus“ (potujoč misijonar) služil do svoje smrti.

Jako zanimivo je čitati uvod, v katerem razpravlja g. pisatelj, seveda kakor vso drugo tvarino, po strogo zanesljivih arhivalnih virih, razvoj deželne nadoblasti in napore Habsburžanov, iztrgati dedne kronovine iz nemške zveze ne samo v političnem, temveč tudi v cerkvenem oziru; ves trud je bil zaman do cesarja Jožefa II.

Še bolj zanima nas pa, ako čitamo, da so škofje sami bili provzročitelji regulacije in da so cesarja podpirali v njegovih naredbah s temeljito pisanimi spomenicami in jako premišljenimi navsveti, kakor sta bila škof koroški grof Anton Auersperg, poznejši škof Passavski, in škof Ljubljanski grof Herberstein, ki mu gre zasluga, da je prvi sprožil vprašanje, ali bi se ne dale meje notranje-avstrijskih škofij pametno uravnati.

Razmere so res prikipele do vrhunca neznosnosti. Mali Korotan je bil razcepljen v pet, Štajersko v šest škofij itd. Meje, ki jih je določil cesar Jožef II. posameznim škofijam, ostale so do današnjega dneva neizpremenjene. Omeniti je posebno labodsko škofijo, ki je odstopila l. 1860 labodsko dolino in pliberško okolico krškemu škofu, dočim si je škof Slomšek izbral Maribor za stolico labodske škofije. Posebno dolgotrajna so bila

* Naročil se tudi lahko v tiskarni Družbe sv. Mohorja v Celovcu in velja broširan iztis 16 kron, elegantno vezan pa 18 kron.

pogajanja s solnograškim nadškofom, ki je kaj uspešno branil predpravice svoje stolice. Ta pogajanja so se končala s pogodbo dne 19. aprila 1786.

Nič manj natančno razpravlja učeni pisatelj v drugem delu razpustitev samostanov in v zvezi s tem urejevanje župnij. Čitamo zapisnik vseh samostanov, ki jih je dal cesar Jožef II. razpustiti v notranje-avstrijskih kronovinah. Nas Korošce zanima pred vsem seveda zapisnik koroških samostanov in imen novoustanovljenih fará, kar je posebno važno za Rožane. Kajti ves Rož od Rožeka do Frajbaha je spadal prej pod Akvilejo ali Oglej ali Goriško nadškofijo, ki je bila naslednica oglejskega patrijarhata.

Posebno hvalno moramo še omeniti 3 jako lepo izvršene zemljevide, ki jih je dodal g. pisatelj svojemu delu in ki so ga stali gotovo mnogo truda in denarja. Prvi, ki je natisnjen v štirinajstih različnih barvah, nam kaže ozemlje posameznih škofij pred cesarjem Jožefom II., na drugem gledamo vladikovine, uravnane po istem cesarju, dočim nam tretji predočuje sedanjo razdelitev notranje-avstrijskih škofij.

Knjiga, ki dela v svoji lični zunanji opremi vso čast tudi založniku, se kar najtopleje priporoča slovenskemu razumništvu posvetnega in duhovnega stanú.

NESTLÉ-jeva
Prisnana redilno sredstvo **moke za otroke**
za zdrave in bolne otroke kakor tudi za bolne na želodcu.
Obvaruje in odstranjuje otročjo drisko in blüvanje, črevesni kalar. Knjižica: Otroška hranitev zastoj pri NESTLÉ
Dünaj I. Biberstrasse 11.

Za poletje se oddajo
v najem tri sobe in čumnata
pri g. Matiji Prosekarju v Kotmarivasi.

Majerja, treznega, poštenega, od 40 do 50 let, za 12 govedi in 12 prašičev, kateri bi znal tudi molsti, išče proti dobri plači **Fran Tavčar**, posestnik in trgovec v Selcih pri Škofji Loki. Vstop lahko takoj.

Posestvo na prodaj

blizu Vrbskega jezera; isto obsega polja za 5 birnov posetve in gozda 3 1/2 oralov. Hiša ima tri sobe, kuhinjo, nov hram in novo delavnico za kolarja. Pri hiši je nov hlev in lep sadni vrt. Pred durmi je nov studenec. Več pove posestnik **Matevž Eichholzer p. d. Urabl v Dobu št. 6**, občina Škofiče, pošta Vrba ob jezeru.

Mala gostilna

v slovenskem delu Koroške, ob državni cesti in železnici **je na prodaj.**
Več pove upravništvo „Mira“.

PETER MERLIN v Celovcu

Kosaranske ulice št. 4 „Pri zlati krogli“ Frühlicheve ulice št. 9.
priporoča kot sloveča od leta 1832 obstoječa trgovina s špicerijskim, kolonialnim in materialnim blagom in deželnimi pridelki svojo bogato sortirano zalogo z izvrstno kakovostjo in z najtočnejšo posrežbo. — Prečastitim župnijskim uradom priporoča patentirano olje za večno luč, posebno fino kadilo, francosko patentirano steno itd.

Loterijske številke 27. junija 1908:

Gradec 54 57 64 82 4
Dunaj 78 66 2 38 79

Tržne cene v Celovcu

27. junija 1908 po uradnem razglasu:

B l a g o	100 kg				80 litrov (biren)		
	od		do		K	v	
	K	v	K	v			
Pšenica	—	—	—	—	—	—	
Rž	20	34	21	—	12	25	
Ječmen	—	—	—	—	—	—	
Ajda	19	42	20	—	10	10	
Oves	16	40	17	5	5	78	
Proso	—	—	—	—	—	—	
Pšeno	—	—	25	40	16	—	
Turščica	—	—	—	—	—	—	
Repica (krompir)	—	—	—	—	—	—	
Seno, sladko	6	40	7	40	—	—	
„ „ kisló	4	80	6	60	—	—	
Slama	4	20	5	40	—	—	
Mleko, 1 liter	—	22	—	24	—	—	
Smetana, 1 „	—	60	1	20	—	—	
Maslo (goveje) 1 kg	2	40	2	80	—	—	
Surovo maslo (putar), 1 „	2	40	3	20	—	—	
Slanina (špeh), povoj, 1 „	1	90	2	—	—	—	
„ „ surova, 1 „	1	60	1	70	—	—	
Svinjska mast	1	70	1	80	—	—	
Jajca, 1 par	—	12	—	13	—	—	
Piščeta, 1 „	2	40	2	80	—	—	
Kopuni, 1 „	—	—	—	—	—	—	
80 cm drva, trda, 1 m ³	3	—	—	3	40	—	
80 „ „ mehka, 1 „	2	50	—	2	80	—	
Živina	Počrez	100 kilogramov				Prignalo	Prodalo
	od do	žive vage		zaklana			
		v k r o n a h					
Biki	—	—	—	—	—	—	
Voli, pitani	350	409	74	—	—	12 4	
„ „ za vožnjo	240	320	—	—	—	42 16	
Junci	140	250	—	—	—	5 3	
Krave	160	540	—	—	—	56 25	
Telice	—	—	—	—	—	—	
Svinje, pitane	—	—	—	—	—	—	
Praseta, plemena	14	38	—	—	—	354 260	

Hranilnica in posojilnica v Borovljah

uraduje vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne v hiši št. 50.

Vloge se obrestujejo po 4%
Izposojila se dajejo proti plačilu 4 3/4% obresti.

Med tednom dajeta pojasnila ravnatelj posojilnice gosp. Ludovik Borovnik v Borovljah in tajnik gosp. Mihael Turk v Resnici.

Zdravega in krepkega učenca

kakor tudi **hišnega hlapca** (trgovskega slugo) z dežele sprejme takoj

Karol Gregorič,

trgovec s špicerijskim blagom v Celovcu, Schulhausgasse št. 26.

Izvrstna pristna

goriška vina

razprodaja po najnižjih cenah krčmar in vinski trgovec

PETER BIRSA, Gorica, Rabatišče 5.

== Priporoča se zlasti častiti duhovščini. ==

Na prodaj je hiša,

oddaljena eno uro od Celovca ob glavni cesti, je krita z opeko ter obsega dve sobi, hram in kuhinjo, 1 1/4 oralá njive, lep vrt za zelenjavo, sadni vrt z lepim sadjem in je pripravna tako za trgovca, kakor tudi za rokodelca. Proda se iz proste roke za 3200 K ter more 1280 K ostati na hiši intabuliranih. Naslov pove upravništvo „Mira“.

Največja trgovina te stroke:

Modnega in manufakturnega, tu- in inozemskega blaga, zmerom najnovejše.

Največja zaloga tudi za prodajanje **na debelo** za trgovce še vedno po starih cenah, četudi se je blago podražilo. Za ženine in neveste zmerom najnovejše blago. Cene brez konkurence.

Vsi uslužbenci znajo slovenski.

Anton Renko, lastnik trgovine, Celovec, vogel Kramerjeve ulice in Novi trg.

Edino pristen je le Thierry-jev balsam

z zeleno varredovnica. Najmanjša pošiljatev 12 1/2 ali 6 1/2 stveno znamko ali patentirana družinska steklenica za potovanje K 5.—. Zavoj brezplačen.

Thierry-jevo centifolijsko mazilo.

Najmanjša pošiljatev 2 lončka K 3.60.—. Zavoj brezplačen. Obe domači sredstvi sta povsod znani kot najboljši zoper tiseanje v zelodcu, gorečico, krče, kašelj, zasliženje, vnetja, ranitve, rane itd. Naročila ali denarne pošiljatev se naj naslavljajo na: **Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogoški Slatini.** Zaloge skoro v vseh lekarnah.

Nobenega mrčesa ni več Fichtenin.

umori hitro in gotovo stenice, ščurke, miši, mravlje, prašičke itd., ugonablja psom bolhe, uničuje gosonice, listne in krvne uši, bolhače itd. v sadonosnikih in vrtilih.

Najboljše branilo za domače živali proti komarjem, muham in obadam.

Popolen uspeh! Zajamčeno brez strupa!

Zaloga v Celovcu: Pri Antonu Kober, drogerija pri „Rdečem križu“; Alojziju Schaffer, drogerija pri „Črnem psu“; Francu Murko, Amandu Prosen, Rozini Valesi.

Zaloga v Beljaku: Pri Janezu Bachlechner; Francu Martinek, Francu Michol, A. Morocutti, M. Pippan, Preslauer & Brugger, V. Pufitsch, P. Weiss.

Zaloga v Trgu: Pri M. Gasperiču, Jožefu Klaus. Zaloga v Št. Vidu ob Glini pri Janezu Knaus.

Janez Goleš

v Celovcu,

Paradeisergasse št. 20,

podobarska in pozlatarska delavnica za cerkvena dela

se vljudno priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu v izdelovanje, prenovljenje in pozlačenje oltarjev, prižnic, božjih grobov, okvirjev, svetih podob in tabernakljev po predpisu.

Za fino in trajno delo prevzame popolno jamstvo.

Kos vsaki konkurenci.

Priznana najcenejša slovenska tyrdka na Koroškem.

Lovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska tovarna orožja

Peter Wernig,

c. in kr. dvorni založnik v Borovljah, Koroško. Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Akcijski kapital K 2,000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2%

od dne vloge do dne vzdiga.

➔ Kolodvorska cesta št. 27. ➔

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

➔ Eskompt in inkaso menic. — Borzna naročila. ➔

Centrala v Ljubljani. Podružnica v Spiljetu.

Turške srečke. Sest žrebanj na leto. Glavni dobitek 300.000 frankov. Na mesečno vplačevanje po K 8.— za komad.

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.